

Bevezető

Kötetünk a Szegei Tudományegyetem Gazdaságtudományi Karán 2003. novemberében rendezett konferencia előadásaira épül. A konferencia és a kötet tematikájának kijelölése során a fő szempont a tematikai változatosságra való törekvés volt. Az elmúlt években azoknak a kutatási eredményeknek biztosítottunk nyilvánosságot, amelyek a regionális versenyképesség, a pénzügypolitika, a közszolgálati marketing és nemzetgazdasági számlarendszer témakörökben születtek. Felmerült az igény, hogy a szűkebb értelemben vett közgazdaságtan művelői is fórumot kapjanak. Ezen belül fő szempontunk volt, hogy olyan témát válasszunk, amelyről a nemzetközi szakirodalomban sok jel mutatja, hogy nemcsak divatjelenség, hanem a kutatásoknak és a kutatások eredményei iránti érdeklődésnek a homlokterébe került.

Az elméleti közgazdaságtan az elmúlt évtizedekben nagymértékben diverzifikálódott azon a módon is, hogy a gazdasági törvényszerűségek kutatásában új és új tényezők kerültek beépítésre, és úgy is, hogy az ökonómiai módszereket a nem gazdasági problémákra terjesztették ki. Azok a határvonalak, amelyek a közgazdaságtant más tudományoktól elválasztják folytonos mozgásban vannak. Szinte megoldhatatlan feladatra vállalkozik az, aki a közgazdasági gondolkodás mindenkori főáramának, a „mainstream”-nek a kijelölését óhajtja elvégezni. A főáramnak azonban bizonyosan a lényegéhez tartozik az a felismerés, hogy a mai társadalmi-gazdasági rendszereknek működésük emberi feltételeit éppúgy termelniük kell, mint az anyagiakat és a humán erőforrásokkal való gazdálkodás a társadalmak működésének döntő eleme. Az immár közhelyszerű „információs társadalom”, illetve „tudásalapú társadalom” kifejezések egyaránt ezt a szemléletet tükrözik.

A paradigmaváltást jól tükrözi a közgazdasági Nobel-díjasok kutatási tematikájának áttekintése (lásd Vámos Tibor tanulmányának függeléke). A 2001-es Nobel-díjasok saját felfedezéseiket „a gazdálkodástudomány, a viselkedéstudományok és a társadalom-tudományok együttes eredményeként” értékelték. A gazdálkodás emberi feltételeinek hangsúlyozása először a humántőkébe való beruházások és a humántőkével való gazdálkodás jelentőségének felismeréséhez vezetett, napjainkban már az is világosan látszik, hogy a gazdasági folyamatok – beleértve a makrogazdasági folyamatokat is – közvetítói között döntő szerepe van a szociális identitásnak, s így az identitásgazdaságnak is.

A hivatkozott konferencia szervezőit, illetve jelen kötet szerkesztőit az elméleti közgazdaságtan ezen új fejleményei vezérelték a tematika kijelölésénél, nem tit-

kolva azt a szándékot, hogy újabb nyilvánosságot és vitafórumot szeretnének biztosítani azoknak az eredményeknek, amelyek a Kar Gazdaságpszichológia Tanszékén születtek. A kötet első tanulmánya egyfajta bevezetésnek, ráhangolásnak is tekinthető. Garai László kutatásaiból, illetve publikációiból azokat a gondolatokat emeli ki ez a közlemény, amelyek eredetiségükkel együtt a közgazdaságtan fentebb tárgyalt új fejleményeit tükrözik. A mondanivaló tartalmát és kifejtés formai megoldásait tekintve ez a „prológ” nagymértékben támaszkodik a szerző 2003-ban megjelent „Identitásgazdaságtan” c. munkájára.

A további tanulmányok egy része egészen közvetlenül kapcsolódik a megcélzott, hangsúlyozottan elméleti közgazdaságtani (economics) tematikához, más részük – ha erőltetjük a kategorizálást – inkább gazdálkodástani (business) kutatási eredményeket közöl. Reményeink szerint azonban a figyelmes olvasó be fogja látni, hogy a direkt módon a gazdasági hálózatokkal, vállalkozásokkal, fogyasztási szociológia kérdéseivel stb. foglalkozó közlemények is az emberi kapcsolatokat, az identitást, az információgazdálkodás kérdéseit helyezik vizsgálódásaik centrumába. Az intézményi közgazdaságtan, a gazdaságpszichológia, s általában a humántudományok eredményeit igyekeznek hasznosítani a gazdálkodás gyakorlati problémáinak tárgyalása során.

A szerkesztők nagy örömeire szolgál, hogy a konferencia előadói, illetve e kötet szerzői között nagy tekintélyű professzorok és tapasztalt, „érett” közgazdászok mellett minden eddiginél több fiatal oktatót és doktoranduszt üdvözölhetnek.

Szeged, 2004. augusztus

A Szerkesztők